

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle uudeksi alueidenkäyttölainsi

Khall 25.06.2025 § 202
394/11.01.00.03/2025

Valmistelija Kaupunginjohtaja Juntunen Juhana, puh. 044 7255222

Esityksen tavoitteena on uudistaa alueidenkäyttöä koskevat säännökset Petteri Orpon hallitusohjelman tavoitteiden toteuttamiseksi.

Uusi alueidenkäyttölaki muodostuu valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita, kaavoitusta ja merialuesuunnittelua koskevista säännöksistä (nykyisen alueidenkäyttölain lukujen 1–10 a ja 24–26 a alueidenkäytön suunnittelua koskevat pykälät)

Tausta

Alueidenkäyttölain valmistelua varten asetettiin työryhmä, jonka tehtävänä oli valmistella ehdotus uudeksi alueidenkäyttölainsi hallituksen esityksen muotoon (ympäristöministeriön päätös 1.11.2023). Työryhmän toimikausi oli 10.11.2023–30.9.2024.

Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on uudistaa alueidenkäyttöä koskevat säännökset Petteri Orpon hallitusohjelman tavoitteiden toteuttamiseksi. Esityksen tavoitteena on myös, että alueidenkäyttöä koskevia säännöksiä uudistettaessa otetaan huomioon alueidenkäytön suunnittelun tulevaisuuden haasteista, muuttuvasta toimintaympäristöstä sekä aluehallinnon rakenteiden muutoksista aiheutuvat kehittämistarpeet. Lisäksi uudistuksen tavoitteena on selkeyttää ja sujuvoittaa alueidenkäyttöä koskevia säännöksiä ja tehdä niihin tarvittavat lakitekniset ja kielelliset korjaukset.

Esittelijä Kaupunginjohtaja Juntunen Juhana

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää antaa em. pyyntöön seuraavan lausunnon:

Lausunnoilla olevan lakiluonnoksen mukaan nykyiseen alueidenkäyttölainsi (entiseen maankäyttö- ja rakennuslainsi, tulevaan kaavojen toteuttamislainsi) lisättäisiin metsätalouden harjoittamisen rajoituksia koskeva korvaus (101 a §). 101 a §:ä sovellettaisiin kaavoihin, jotka on hyväksytty lain voimaantulon jälkeen. Korvauksesta ei ole keskusteltu kaavojen toteuttamista koskevan lainsäädännön uudistamista valmisteleavassa työryhmässä.

Ehdotuksen mukaan kunta joutuisi korvaamaan maanomistajalle maakunta-, yleis- tai asemakaavan suojelumääräyksestä johtuvasta rajoituksesta aiheutuvat vähäistä suuremmat taloudelliset menetykset, ellei kyse ole luonnonsuojelulain mukaisesta suojelualueesta tai luonnonsuojelulain 111 §:ssä tarkoitettusta alueesta tai metsälain 10 §:n mukaisista kohteista.

Esitetty muutos on kaavojen sisältövaatimukset ja asetettu korvauskynnys (vähäistä suurempi menetys, vähintään 3000 € tai 4 % rajoituksenalaisen markkinakelpoisen puuston arvosta) huomioon ottaen kunnille kohtuuton. Kunnat eivät enää voisi laatia luonnonarvojen vaalimista ja luonnon monimuotoisuutta koskevia sisältövaatimuksia täyttäviä kaavoja ilman huomattavaa korvausvelvollisuutta.

Mahdollisuus laatia suoraan rakennusluvat mahdollistava aurinkovoimaosayleiskaava on hyvä uudistus.

Lakiluonnoksen esitykseen, jonka mukaan aurinkovoimarakentamista ei osoitettaisi yleiskaavoituksessa jatkossa merkittävässä määrin metsämaalle, tulkintaan liittyy epävarmuutta. Muutos edellyttää kriteerejä, mitä ”merkittävässä määrin” tarkoittaa. Esimerkiksi viittaako merkittävyys aurinkovoimalahankkeeseen kuuluvan metsämaan absoluuttiseen pinta-alaan, vaiko metsämaan osuuteen aurinkovoimalahankkeen kokonaisalasta.

Pidämme rakentamislain sijoittamisen edellytyksiä suunnittelutarvealueella koskevaan 46 pykäläluonnokseen sisällytettyä kaavan laadinnan alarajaa aurinkovoiman tuotantoalueelle (10 ha) aivan liian alhaisena.

Lakiluonnoksessa esitetty lisäys tuulivoimalan ja asutuksen välistä vähimmäisetäisyyttä koskevasta säännöksistä ei ole tarkoituksenmukainen ja siitä tulee luopua. Kuntien itsehallintoa ja kuntien mahdollisuuksia kaavoittaa tuulivoima-alueita alueellaan ei tule rajoittaa kategorisella etäisyysääntelyllä. Etäisyysääntelyesitykseen liittyy monia epävarmuustekijöitä ja se voisi aiheuttaa haitallisia vaikutuksia mm. talouteen, ympäristöön ja energian saatavuuteen siellä, missä sitä tarvitaan. Kategorinen etäisyysääntely ei ole tarkoituksenmukainen, koska alueet ja niiden olosuhteet vaihtelevat eri paikoissa, samoin kuin tilanteeseen sopiva etäisyys. Mikäli esitys astuisi voimaan, kuntien mahdollisuudet saada tuloja tuulivoimasta heikkenisi merkittävästi. Potentiaalisten ja teknistaloudellisesti kannattavien tuulivoima tuotantoalueiden määrän merkittävä väheneminen kaikkialla Suomessa myös esimerkiksi Kainuussa, aiheuttaisi negatiivisia taloudellisia vaikutuksia tuulivoimayrityksille. Voimajohtoja ja tiestöä tarvittaisiin enemmän, mikä vähentäisi erityisesti metsäpeitteisten alueiden määrää. Haitallisten ympäristövaikutusten välttäminen ja minimointi vaikeutuisi, kun maakuntakaavassa osoitettujen alueiden ulkopuolella sijaitsevat tuulivoima-alueet sijoittuisivat entistä erämaisemmille alueille. Asutukseen kohdistuvien haitallisten vaikutusten välttäminen ja minimointi on mahdollista voimassa olevan lain puitteissa ja kunnallisen demokratian kautta.

Lakiesityksen perustelujen mukaan tilanteessa, jossa osa tuulivoimayleiskaavassa osoitetuista tuulivoimaloista ei sijoitu maakuntakaavassa osoitetulle tuulivoimaloiden alueelle, vähimmäisetäisyyttä olisi noudatettava niiden tuulivoimaloiden osalta, jotka olisivat maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueiden ulkopuolella. Kirjaus on ristiriidassa Suomen suunnittelujärjestelmän periaatteiden kanssa. Maakuntakaavan tarkoitus on olla yleispiirteinen maankäytön suunnitelma, jossa osoitetut ratkaisut tarkentuvat yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä. Mikäli maakuntakaavassa osoitettua alueen erityisominaisuutta kuvaavaa soveltuvien tuulivoimaloiden alueiden osa-aluemerkintää (piste-katkoviiva, ei aluevaraus) ryhdyttäisiin tulkitsemaan lakiesityksen perustelujen mukaisella tiukkuudella, se estäisi

suunnittelujärjestelmän peruseriaatteiden toteutumisen. On ehdottoman tärkeää, että myös jatkossa tuulivoimamaakuntakaavan ratkaisu voi täsmentyä kunnan laatimassa yleis- tai asemakaavassa.

Lakiluonnoksessa esitetty tuulivoimalan vähimmäisetäisyydestä poikkeaminen maanomistajien suostumuksella ei poista etäisyysääntelyn ongelmallisuutta. Esitetty suostumusmenettely voi joissakin tapauksessa muodostua hankkeen toteutumisen esteeksi maanomistajien suuri määrä tai viedä kohtuuttomasti aikaa ja hidastaa suunnittelun etenemistä.

Uusi sisältövaatimus siitä, että tuulivoimalarakentaminen ei saa aiheuttaa merkittäviä haitallisia maisemavaikutuksia edellyttäisi objektiivisia kriteerejä haitallisuuden asteelle. Nyt lakiluonnoksessa esitettyyn kirjaukseen jää huomattavaa epävarmuutta siitä, mitä merkittävä haitallinen maisemavaikutus yksiselitteisesti tässä yhteydessä tarkoittaisi. Jo nyt voimassa olevan lain mukaan maisemavaikutukset on arvioitava ja huomioitava kaavoituksessa. On todennäköistä, että lisäys lisäisi tuulivoimakaavoituksen selvitystaakkaa, joka jo nyt on huomattava, sekä hidastaisi suunnittelun etenemistä.

Päätös Kaupunginhallitus yksimielisesti hyväksyi kaupunginjohtajan päätösehdotuksen.